

วิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายและรายได้ต่อเงินทุนทั้งสิ้นของ ชกส.

ค่าใช้จ่ายของ ชกส.

ตามที่วิเคราะห์ข้อมูลมาแล้วในบทที่ 4 นั้น เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนของเงินทุน แต่ประเภท คือต้นทุนของเงินฝากและต้นทุนของเงินกู้ยืม ในการดำเนินงานของกิจการต่าง ๆ นั้นย่อมมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้วย ชกส. ก็เช่นกัน ดังนั้นในบทนี้จะวิเคราะห์ถึงต้นทุนหรืออัตราค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดจากการดำเนินงานของ ชกส. ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายเงินทุนหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่มีผลต่อกำไรหรือฐานะของกิจการโดยตรง การวิเคราะห์ต้นทุนทั้งสิ้นจึงแยกพิจารณาออกไปตามลักษณะของค่าใช้จ่าย 2 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายเงินทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายให้แก่เจ้าของเงินทุนในรูปของอัตราคอกเบี้ย อันได้แก่ อัตราคอกเบี้ยเงินฝากและอัตราคอกเบี้ยเงินกู้ยืม
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่ทำการ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ค่าเสื่อมราคา ค่าเช่าหนี้สูญ ตลอดจนค่าใช้จ่ายอันเกิดจากผลการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

จากการดำเนินงานของ ชกส. ที่ผ่านมา ระหว่างปี 2515 - 2525 พบว่าค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือ จาก 122.8 ล้านบาท ในปี 2515 จนกระทั่งเพิ่มเป็น 2,174.3 ล้านบาทในปี 2525 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นค่าใช้จ่ายเงินทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ก็พบว่า ค่าใช้จ่ายเงินทุนมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากคอกเบี้ยเงินฝากเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของแหล่งที่มาของเงินทุน โดยที่เงินฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญ และมีต้นทุนสูงกว่าเงินกู้ยืมนั่นเอง และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนในโครงสร้างค่าใช้จ่ายทั้งหมด ปรากฏว่า ในช่วงแรกคือ ระหว่างปี 2515 - 2518 ค่าใช้จ่ายดำเนินงานมีสัดส่วนในโครงสร้างมากกว่าค่าใช้จ่ายเงินทุน ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลเงินกู้ยืมเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญของเงินทุน และมีต้นทุนที่ต่ำมากทำให้ต้นทุนรวม

ของเงินทุนต่ำลงด้วย แต่เมื่อโครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุนค่อย ๆ เปลี่ยนไปโดยเงินฝากเพิ่ม ความสำคัญขึ้นตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา ค่าใช้จ่ายเงินทุนก็ค่อย ๆ สูงตามไปด้วย จนกระทั่งต้องจ่ายออกไปมากกว่าค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ดังนั้นตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา ค่าใช้จ่ายเงินทุนจึงมีสัดส่วนในโครงสร้างค่าใช้จ่ายทั้งหมดสูงขึ้นกว่าค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ซึ่งอัตราส่วนค่าใช้จ่ายเงินทุนในระยะหลังนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ จากการพิจารณาจากงบกำไรขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ พบว่า ธนาคารพาณิชย์จะมีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายเงินทุนประมาณร้อยละ 65 - 70 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1
ค่าใช้จ่ายของ ขกส. ทั้งสิ้น

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	ดอกเบี้ย เงินฝาก	ดอกเบี้ย เงินกู้ยืม	รวมดอกเบี้ย จ่าย	ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน	รวม
2515	16.1	20.1	36.2	86.6	122.8
2516	21.5	25.8	47.3	98.7	146.0
2517	42.1	32.9	75.0	131.8	206.8
2518	121.3	38.5	159.8	199.2	359.0
2519	285.6	52.8	338.4	257.6	596.0
2520 *	87.0	16.1	103.1	65.4	168.5
2521	446.2	65.7	511.9	337.5	849.4
2522	532.6	105.1	637.7	466.4	1,104.1
2523	733.7	130.5	864.2	556.3	1,420.5
2524	1,006.4	81.6	1,088.0	626.6	1,714.6
2525	1,250.0	143.3	1,393.3	781.0	2,174.3

* ม.ค. - มี.ค. เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปีบัญชีใหม่จากปีปฏิทิน เป็นเริ่มจาก
1 เม.ย. ของทุกปี ไปสิ้นสุด 31 มี.ค. ของปีถัดไป

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 5.2

สัดส่วนโครงสร้างค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ ของ ชกส.

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	ดอกเบี้ย เงินฝาก	ดอกเบี้ย เงินกู้ยืม	รวมดอกเบี้ย จ่าย	ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน	รวม
2515	13.1	16.4	29.5	70.5	100
2516	14.7	33.2	47.9	52.1	100
2517	20.4	15.9	36.3	63.7	100
2518	33.8	10.7	44.5	55.5	100
2519	47.9	8.9	56.8	43.2	100
2520*	51.6	9.6	61.2	38.2	100
2521	52.5	7.8	60.3	39.7	100
2522	48.2	9.6	57.8	42.2	100
2523	51.6	9.2	60.8	39.2	100
2524	58.7	4.7	63.4	36.6	100
2525	57.5	6.6	64.1	35.9	100

* ม.ค. - มี.ค. เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปีบัญชีใหม่ จากปีปฏิทิน เป็น
เริ่มจาก 1 เม.ย. ของทุกปี ไปสิ้นสุด 31 มี.ค. ของปีถัดไป

วิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายต่อเงินทุนทั้งสิ้นของ ชกส.

การวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายต่อเงินทุนทั้งสิ้นในบพนี้ จะแยกทำการวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนและอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน แล้วจึงรวมต้นทุนหรืออัตราค่าใช้จ่ายทั้งสองเข้าด้วยกันเป็นอัตราค่าใช้จ่ายรวมหรือต้นทุนรวม

การหาอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุน และอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จะใช้ค่าใช้จ่ายเงินทุน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานในแต่ละปีหารด้วยเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยของปีนั้น ๆ คูณด้วยร้อย จะได้อัตราค่าใช้จ่ายของเงินทุน และอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานออกมาหรือเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายเงินทุนระหว่างปี}}{\text{เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี}^{1/}} \times 100$$

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงานระหว่างปี}}{\text{เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี}^{1/}} \times 100$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1/} เงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี หมายถึง เงินทุนที่ได้จากเงินฝากเงินกู้ยืมและเงินกองทุน ซึ่งก็หมายถึง ค้ำหนักรวมและทุนในทางบัญชี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สินทรัพย์ทั้งสิ้น โดยนำยอดคงค้างในแต่ละเดือนมาเฉลี่ยในรายปีดำเนินงาน

ตารางที่ 5.3
อัตราค่าใช้จ่ายต่อเงินทุนทั้งสิ้นของ ชกส.

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	(1) ค่าใช้จ่าย เงินทุน (ล้านบาท)	(2) ค่าใช้จ่าย ค่าดำเนินงาน (ล้านบาท)	(3) เงินทุนทั้งสิ้น (ล้านบาท)	(4) ค่าใช้จ่ายเงิน ทุนต่อเงินทุน ทั้งสิ้น	(5) ค่าใช้จ่าย ค่าดำเนินงานต่อ เงินทุนทั้งสิ้น	(4) + (5) อัตราค่าใช้จ่าย ต่อเงินทุน ทั้งสิ้น
2515	36.2	86.6	1,894.7	1.91	4.57	6.48
2516	47.3	98.7	2,162.8	2.19	4.56	6.75
2517	75.0	131.8	2,856.7	2.62	4.61	7.23
2518	159.8	199.2	4,223.8	3.78	4.72	8.50
2519	338.4	257.6	6,580.1	5.14	3.91	9.05
2520	103.1	65.4	1,854.6	5.56	3.53	9.09
2521	511.9	337.5	8,928.3	5.73	3.78	9.51
2522	637.7	466.4	11,294.8	5.65	4.13	9.78
2523	864.2	556.3	13,969.5	6.19	3.98	10.17
2524	1,088.0	626.6	15,937.2	6.82	3.93	10.75
2525	1,393.3	781.0	18,472.2	7.54	4.23	11.77

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายตลอดจนสัดส่วนในโครงสร้างค่าใช้จ่ายอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของแหล่งที่มาของเงินทุนคงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นับว่ามีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านันทนทั้งสิ้นของ ชกส. โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนของเงินทุนไม่ว่าจะพิจารณาจากวิธีใด กล่าวคือ โดยวิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในบทที่ 3 หรือด้วยวิธีการในบทที่ 4 นี้ ต่างแสดงให้เห็นว่าอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนหรือต้นทุนของเงินทุนมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ คือจากอัตราร้อยละ 1.91 ในปี 2515 คอย ๆ เพิ่มขึ้นจนมีอัตราถึงร้อยละ 7.54 ในปี 2525 ความแตกต่างระหว่างอัตราทั้งสองนี้สูงถึงร้อยละ 5.63 ในขณะที่อัตราค่าใช้จ่ายค่าเงินงานหรือต้นทุนค่าเงินงานมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักหรือกล่าวได้ว่ามีอัตราค่อนข้างคงที่ คือจากอัตราร้อยละ 4.57 ในปี 2515 คอย ๆ ลดลงเป็นลำดับจนกระทั่งมีอัตราเพียงร้อยละ 3.53 ในปี 2520 แล้วคอย ๆ สูงขึ้นอีกครั้งหนึ่งจนมีอัตราร้อยละ 4.23 ในปี 2525 ความแตกต่างระหว่างอัตราสูงสุดกับต่ำสุดต่างกันเพียงร้อยละ 1.04 เท่านั้น

จากการศึกษาอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนต่อเงินทุนทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2511 - 2520 พบว่ามีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.33 และเมื่อพิจารณาเฉพาะระหว่างปี 2515 - 2520 พบว่ามีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.78 ^{1/} ขณะที่ อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนต่อเงินทุนทั้งสิ้นของ ชกส. ในระหว่างปี 2515 - 2520 มีอัตราเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.53 ซึ่งต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์ แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราค่าใช้จ่ายค่าเงินงานต่อเงินทุนเงินทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2511 - 2520 พบว่า มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.83 และเมื่อพิจารณาเฉพาะระหว่างปี 2515 - 2520 จะมีอัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายค่าเงินงานต่อเงินทุนทั้งสิ้นเพียงร้อยละ 2.76 ^{2/} เทียบกับอัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายค่าเงินงานต่อเงินทุนทั้งสิ้นของ ชกส. ระหว่างปี 2515 - 2520 สูงถึงร้อยละ 4.32 ซึ่งสูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ อันแสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ ชกส. สูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ และที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากการให้สินเชื่อการเกษตรนอกจากจะมีความเสี่ยงสูงแล้วยังมีผลทดแทนค่าและมีค่าใช้จ่ายสูงด้วย ธนาคารพาณิชย์จึงให้ความสำคัญกับสินเชื่อกการเกษตรน้อยมาก จนธนาคารแห่งประเทศไทยต้องกำหนดเป้าหมาย การปล่อยสินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์เป็นการเฉพาะ แก่อ่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์ก็ยังให้สินเชื่อด้านธุรกิจการเกษตรมากกว่าให้เกษตรกรรมโดยตรง

1/ 2/ จีรวรรณ พานิชสมบัติ, อ้างแล้ว หน้า 82

เมื่อรวมอัตราค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนทั้งสองเข้าด้วยกัน ปรากฏว่า ต้นทุนทั้งสิ้นของ ชกส. มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับตามลักษณะของต้นทุนเงินทุน คือจากร้อยละ 6.48 เป็น 6.75, 7.23, 8.50, 9.05, 9.09, 9.51, 9.78, 10.17, 10.75 และ 11.77 จึงสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนของเงินทุนทั้งสิ้นของ ชกส. เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างแหล่งที่มาของเงินทุนเป็นสำคัญ เมื่อใดก็ตามที่เงินฝากมีสัดส่วนในโครงสร้างของแหล่งที่มาของเงินทุนสูงขึ้น จะมีผลให้อัตราค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนโดยส่วนรวมสูงขึ้นตามไปด้วย

จากการศึกษาอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นหรือต้นทุนทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์ระหว่างปี 2511 - 2520 พบว่ามีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.86 และเมื่อพิจารณาระหว่างปี 2515 - 2520 กลับมีอัตราต้นทุนทั้งสิ้นสูงขึ้นเป็นเฉลี่ยร้อยละ 8.52 เทียบกับต้นทุนทั้งสิ้นของ ชกส. ในระยะเวลาเดียวกันนี้ ปรากฏว่า มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.85 ซึ่งต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์เล็กน้อย อันเป็นผลจากการที่มีต้นทุนเงินกู้ยืมในอัตราที่ต่ำมากนั่นเอง ทำให้อัตราเฉลี่ยต้นทุนรวมในช่วงเวลาดังกล่าวต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์

อันนี้ในการศึกษาอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนกับค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ย ปรากฏว่าอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของ ชกส. มีแนวโน้มสูงขึ้น กล่าวคือจากร้อยละ 2.13 ในปี 2515 เป็น 10.27 ในปี 2525 ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนของเงินทุนมีแนวโน้มสูงขึ้นนั่นเอง ส่วนอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของ ชกส. มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก คือมีอัตราระหว่างร้อยละ 4.16 และ 5.76 (ตารางที่ 5.4) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ ปรากฏว่าอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นกัน คือจากร้อยละ 7.51 ในปี 2515 เป็น 14.86 ในปี 2525 ส่วนอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์อยู่ในอัตราค่อนข้างคงที่เช่นกัน คือมีอัตราระหว่างร้อยละ 4.24 ถึง 5.06 (ตารางที่ 5.5)

เมื่อพิจารณาอัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายเงินทุน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ย ระหว่างปี 2515 ถึง 2525 ปรากฏว่าอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของ ชกส. มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.92 และ 5.00 ตามลำดับ ส่วนอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 9.47 และ 4.73 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์

สูงกว่าของ ชกส. เนื่องจาก ชกส. มีแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนเงินทุนต่ำมาก ๆ อยู่อีกส่วนหนึ่งจึงดึงต้นทุนเงินทุนโดยส่วนรวมให้ต่ำลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ชกส. มีเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำมาก ๆ อยู่จำนวนหนึ่ง และแม้ว่าเงินฝากมีต้นทุนสูงและมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ต้นทุนเงินทุนโดยส่วนรวมก็ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับธนาคารพาณิชย์ ทางด้านอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยของ ชกส. กลับสูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ทั้งนี้ เนื่องจาก ชกส. มีค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืม หรือต่อเงินทุนสูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ เพราะค่าใช้จ่ายดำเนินงานของ ชกส. เป็นค่าใช้จ่ายด้านสินเชื่อการเกษตรแทบทั้งหมด ซึ่งในการดำเนินงานด้านสินเชื่อการเกษตรจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการให้สินเชื่ออื่น ๆ ขณะที่ธนาคารพาณิชย์มีการให้สินเชื่อการเกษตรไม่มากนัก ดังนั้นค่าใช้จ่ายด้านสินเชื่อการเกษตรจึงมีไม่มาก และเมื่อรวมกับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แล้ว อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินให้กู้ยืมหรือต่อเงินทุนทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์จะอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าของ ชกส.

คุรุณวิทย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.4

อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินในหุ้นสามัญของชกส.

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	(1) ค่าใช้จ่าย เงินทุน (ล้านบาท)	(2) ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน (ล้านบาท)	(3) เงินในหุ้น สามัญ (ล้านบาท)	$[(1) \div (3)] \times 100$ อัตราค่าใช้จ่าย เงินทุนต่อเงิน ในหุ้นสามัญ	$[(2) \div (3)] \times 100$ อัตราค่าใช้จ่าย ดำเนินงานต่อ เงินในหุ้นสามัญ
2515	36.2	86.6	1,696.4	2.13	5.10
2516	47.3	98.7	1,935.6	2.44	5.10
2517	75.0	131.8	2,445.5	3.07	5.39
2518	159.8	199.2	3,776.5	4.23	5.27
2519	338.4	257.6	5,921.5	5.71	4.35
2520	103.1	65.4	1,573.2	6.55	4.16
2521	511.9	337.5	7,757.1	6.60	4.35
2522	637.7	466.4	9,197.8	6.93	5.07
2523	864.2	556.3	10,582.1	8.17	5.26
2524	1,088.0	626.6	12,084.0	9.00	5.18
2525	1,393.3	781.0	13,566.7	10.27	5.76

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.5

อัตราค่าใช้จ่ายเงินทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อเงินใหญ่ยืมเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ *

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	(1) ค่าใช้จ่าย เงินทุน (ล้านบาท)	(2) ค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน (ล้านบาท)	(3) เงินใหญ่ยืม เฉลี่ย (ล้านบาท)	$\frac{(1)}{(3)} \times 100$ อัตราค่าใช้จ่าย เงินทุนต่อเงิน ใหญ่ยืมเฉลี่ย	$\frac{(2)}{(3)} \times 100$ อัตราค่าใช้จ่าย ดำเนินงานต่อ เงินใหญ่ยืมเฉลี่ย
2515	1,789	1,065	23,820	7.51	4.47
2516	2,473	1,521	32,880	7.52	4.93
2517	3,511	2,335	46,141	7.61	5.06
2518	4,504	2,812	59,581	7.56	4.72
2519	5,497	3,370	71,118	7.73	5.02
2520	6,808	4,255	86,841	7.84	4.90
2521	8,678	5,268	114,031	7.61	4.62
2522	12,511	6,659	144,136	8.68	4.65
2523	22,411	8,428	170,945	13.11	4.93
2524	28,051	8,966	198,803	14.11	4.51
2525	34,592	9,870	232,785	14.86	4.24

* ในที่นี้พิจารณาจากธนาคารพาณิชย์ใหญ่ 5 ธนาคาร คือ ธนาคารกรุงเทพ
ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารไทยพาณิชย์

รายได้ของ ชกส.

ชกส. เป็นสถาบันการเงินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนแก่เกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยต่ำ แม่ว่าจะมีคู่แข่งทั้งกำไร เช่นสถาบันการเงินอื่น ๆ แต่ ชกส. ก็จะต้องดำเนินงานให้มีรายได้น้อยก็สามารถคุ้มทุนได้ เนื่องจากการดำเนินงานของ ชกส. ส่วนใหญ่เป็นการปล่อยเงินให้กู้ยืมแก่เกษตรกรทั้งผ่านสถาบันเกษตรกรและเกษตรกรโดยตรง ดังนั้นแหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญจึงได้แก่ จากเงินให้กู้ยืมซึ่งได้มาในรูปของอัตราผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมนั่นเอง แต่ ชกส. ก็มีรายได้จากแหล่งอื่นอีกด้วย แม้จะไม่ใช่นับเป็นการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์โดยตรง แต่เป็นเรื่องของการบริหารเงินทุนเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด คือในช่วงที่มีเงินเหลือมากกว่าที่ ชกส. จะเก็บเงินไว้เองซึ่งไม่ได้ผลตอบแทน ก็นำเงินไปฝากธนาคารอื่นโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ หรือบางส่วนก็นำไปลงทุนระยะสั้นในตลาดคือสินพันธบัตรรัฐบาล นอกจากนี้ก็มีรายได้หรือกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ กำไรจากการเอาประกันภัย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนในโครงสร้างแหล่งที่มาของรายได้ ก็แน่ชัดว่ารายได้นั้นมาจากแหล่งเงินให้กู้ยืม หรือดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารอื่น ดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล และรายได้อื่น ๆ ข้อที่น่าสังเกตก็คือแม้ว่ายอดรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่อัตรารายได้ในโครงสร้างแหล่งที่มาของรายได้ก็ลดลงเป็นลำดับเช่นกัน ขณะที่ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารอื่นเพิ่มความสำคัญในโครงสร้างแหล่งที่มาของรายได้นั้น ทั้งนี้เนื่องจากสัดส่วนโครงสร้างการใช้เงินทุนมีเงินฝากธนาคารอื่นมากขึ้น และมีอัตราผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่สูง บางกรณีสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมเสียอีก กล่าวคือ ในปัจจุบัน ชกส. ฝากเงินธนาคารอื่นจะได้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 - 13 ส่วนเงินให้กู้ยืมโดยเฉลี่ยจะได้ประมาณร้อยละ 11 - 12 เท่านั้น ดังนั้นการบริหารเงินทุนของ ชกส. นอกจากการเน้นเรื่องเงินให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ ชกส. ต้องพยายามใช้เงินที่เหลือไปในทางที่แสวงหาผลประโยชน์สูงสุดเพื่อนำมาจุนเจือรายได้ให้สูงขึ้น อันจะช่วยให้ฐานะหรือทุนดำเนินงานเพิ่มขึ้นได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะเป็นช่องทางแก้ปัญหาการเงินของ ชกส. ลงได้บางเช่นกัน

ตารางที่ 5.6
รายได้จากการดำเนินงานของ ชกส.

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	ดอกเบี้ยเงิน ฝากออม	ดอกเบี้ยเงิน ฝากธนาคาร	ดอกเบี้ย พันธบัตร	รายได้อื่น ๆ	รวมรายได้ทั้งสิ้น
2515	160.6	7.3	-	1.1	169.0
2516	184.5	8.0	-	0.9	193.4
2517	221.7	20.4	-	0.8	242.9
2518	350.2	13.0	-	1.1	364.3
2519	586.0	22.4	-	1.1	609.5
2520	163.9	16.5	-	0.5	180.9
2521	806.7	76.4	-	17.6	900.7
2522	1,023.4	151.7	-	14.1	1,189.2
2523	1,202.7	206.5	68.2	17.8	1,495.2
2524	1,405.4	283.6	86.8	27.3	1,803.1
2525	1,716.3	462.5	86.9	40.5	2,306.2

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 5.7
 สัดส่วนโครงสร้างของรายได้ประเภทต่างๆ จากการค้าเงินงาน

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	ดอกเบี้ยเงิน ให้กู้ยืม	ดอกเบี้ยเงิน ฝากธนาคาร	ดอกเบี้ย พันธบัตร	รายได้อื่น ๆ	รวม
2515	95.0	4.3	-	0.7	100
2516	95.4	4.1	-	0.5	100
2517	91.3	8.4	-	0.3	100
2518	96.1	3.6	-	0.3	100
2519	96.1	3.7	-	0.2	100
2520	90.6	9.1	-	0.3	100
2521	89.6	8.5	-	1.9	100
2522	86.0	12.8	-	1.2	100
2523	80.4	13.8	4.6	1.2	100
2524	77.9	15.7	4.8	1.6	100
2525	74.4	20.0	3.8	1.8	100

วิเคราะห์อัตรารายได้ต่อเงินลงทุน

การวิเคราะห์อัตรารายได้ทั้งสิ้นจากการดำเนินงานจะใช้วิธีเดียวกันกับการวิเคราะห์อัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นหรือต้นทุนทั้งสิ้น คือดูว่าการดำเนินงานในแต่ละปีมีรายได้ออกมาในอัตราร้อยละเท่าใดของเงินทุน โดยนำรายได้ทั้งสิ้นระหว่างปีหารด้วยเงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปีคูณด้วยร้อย ซึ่งเขียนในรูปสมการได้ดังนี้ คือ

$$\text{อัตรารายได้ทั้งสิ้นจากการดำเนินงาน} = \frac{\text{รายได้ทั้งสิ้นระหว่างปี}}{\text{เงินลงทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยตลอดปี}} \times 100$$

จากการวิเคราะห์ในตารางที่ 5.6 ก็พบว่า อัตรารายได้ทั้งสิ้นจากการดำเนินงานแม้ว่าบางขณะจะผันผวนขึ้นลงอยู่บ้าง แต่แนวโน้มโดยทั่วไป กล่าวได้ว่า ค่อย ๆ สูงขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ก็เนื่องจากการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมสูงขึ้นตามภาวะต้นทุนที่สูงขึ้นประการหนึ่ง กับมีแหล่งรายได้อื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารอื่น โดยเฉลี่ยระหว่างปี 2515 - 2525 ชกส. มีผลตอบแทนจากการดำเนินงานในอัตราร้อยละ 9.92

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.8
อัตรารายได้ทั้งสิ้นจากการดำเนินงาน

(หน่วย : ร้อยละ)

ปี	รายได้ทั้งสิ้น (ล้านบาท)	เงินทุนทั้งสิ้น (ล้านบาท)	อัตรารายได้ทั้งสิ้น (%)
2515	169.0	1,894.7	8.92
2516	193.4	2,162.8	8.94
2517	242.9	2,856.7	8.50
2518	364.3	4,233.8	8.62
2519	609.5	6,580.1	9.26
2520	180.9	1,854.6	9.75
2521	900.7	8,928.3	10.09
2522	1,189.2	11,294.8	10.53
2523	1,495.2	13,969.5	10.70
2524	1,803.1	15,937.2	11.31
2525	2,306.2	18,472.2	12.48

ในกรณีของธนาคารพาณิชย์ ปรากฏว่ามีอัตรารายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยระหว่างปี 2511 - 2520 ในอัตราร้อยละ 10.03 ซึ่งในช่วงปีหลัง ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีความสามารถหารายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นอัตราเฉลี่ยรายได้ทั้งสิ้นจากการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในระหว่างปี 2515 - 2520 จึงสูงขึ้นเป็นร้อยละ 10.28 ^{1/} เทียบกับอัตรารายได้ทั้งสิ้นของ ชกส. ในช่วงระยะเวลาเดียวกันนี้ ปรากฏว่า ชกส. มีอัตรารายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.00 ต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 1.28

วิเคราะห์ส่วนต่างระหว่างอัตรารายได้ทั้งสิ้นกับอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น

จากการศึกษาอัตรารายได้ทั้งสิ้นกับอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของ ชกส. ข้างต้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ พบว่าส่วนต่างระหว่างอัตราทั้งสองอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ มีอัตราร้อยละ 2.44, 2.19, 1.27, 0.12, 0.21, 0.66, 0.58, 0.73, 0.53, 0.56, และ 0.71 จากปี 2515 ถึงปี 2525 ตามลำดับ ซึ่งในช่วงแรกมีส่วนต่างสูงถึงร้อยละ 1 - 2 เนื่องจากรายได้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายได้จากอัตรากอเก็บเงินให้กู้ยืม ประกอบกับความสูญเสียในเรื่องลูกหนี้มีไม่มากนัก ทำให้มีรายได้รวมอยู่ในอัตราสูง แม้ว่าในช่วงระยะเวลาเดียวกันนี้ค่าใช้จ่ายเงินทุนหรือต้นทุนเงินทุนและอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานหรือต้นทุนดำเนินงานจะสูงควบคู่กัน แต่อัตราของรายได้ทั้งสิ้น อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่ามาก แต่หลังจากนั้นอัตราค่าใช้จ่ายสูงขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราของรายได้ เป็นผลให้ส่วนต่างระหว่างอัตราทั้งสองค่อย ๆ ลดลงและสูงขึ้นอีกเล็กน้อยในช่วงปี 2520 - 2525 เนื่องจากมีรายได้จากเงินฝากธนาคารอื่น ๆ ช่วยจุนเจือรายได้จากเงินให้กู้ยืม ทำให้รายได้รวมสูงขึ้น อย่างไรก็ตามโดยเฉลี่ยระหว่างปี 2515-2525 ส่วนต่างดังกล่าวของ ชกส. จะอยู่ในอัตราเพียงร้อยละ 0.91 เท่านั้น

^{1/} จีรวรรณ พานิชสมบัติ, อ้างแล้ว หน้า 100

ตารางที่ 5.9

เปรียบเทียบอัตรารายได้กับอัตราค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น

(หน่วย : ร้อยละ)

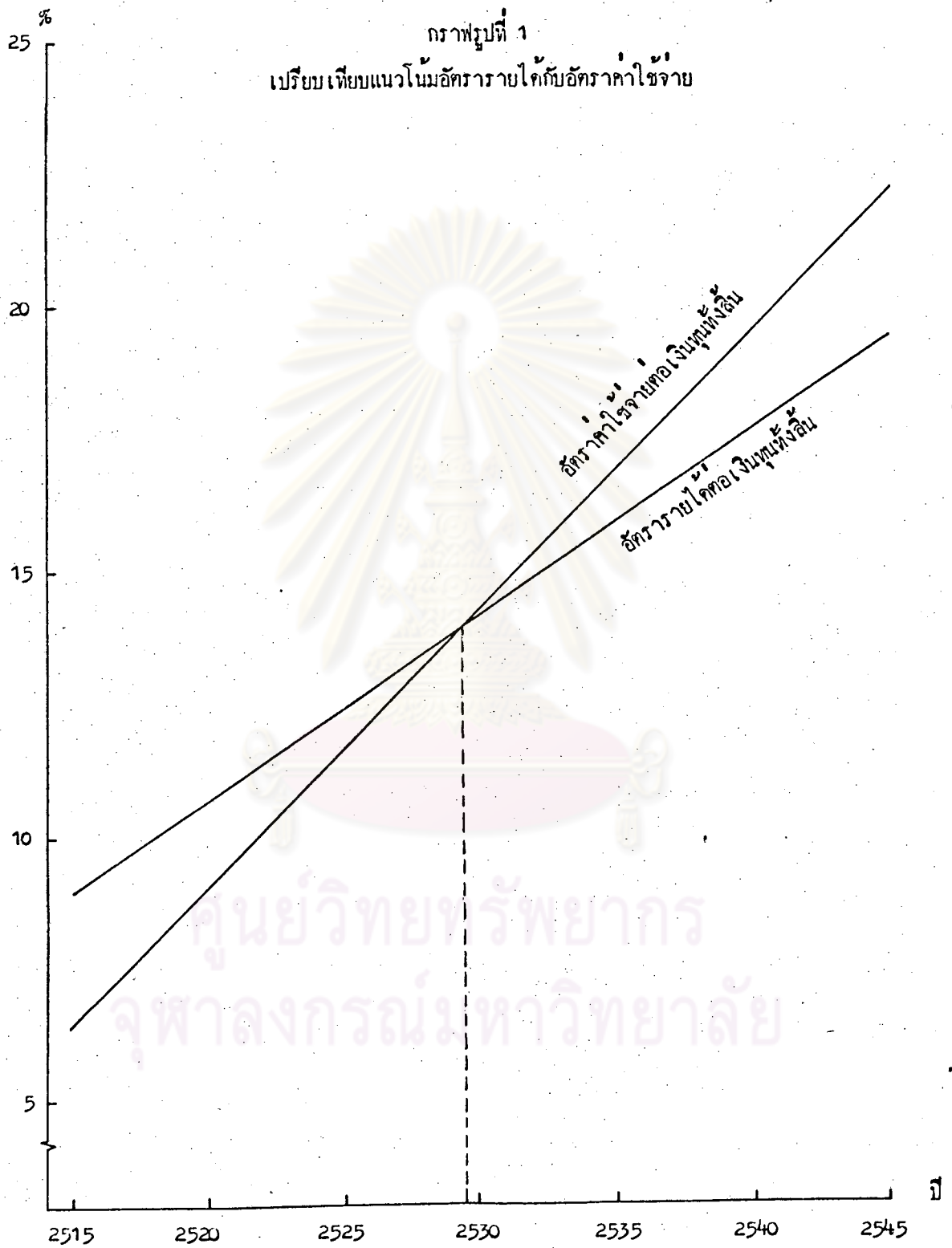
ปี	(1) อัตรารายได้ต่อ เงินทุนทั้งสิ้น	(2) อัตราค่าใช้จ่าย ต่อเงินทุนทั้งสิ้น	(3) = (1) - (2) ผลต่างอัตรารายได้ กับอัตราค่าใช้จ่าย
2515	8.92	6.48	2.44
2516	8.94	6.75	2.19
2517	8.50	7.23	1.27
2518	8.62	8.50	0.12
2519	9.26	9.05	0.21
2520	9.75	9.09	0.66
2521	10.09	9.51	0.58
2522	10.08	9.35	0.73
2523	10.70	10.17	0.53
2524	11.31	10.75	0.56
2525	12.48	11.77	0.71

ในกรณีของธนาคารพาณิชย์ ในระหว่างปี 2511 - 2520 พบว่ามีส่วนต่างระหว่างอัตรารายได้กับอัตราค่าใช้จ่ายต่อเงินทุนทั้งสิ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.87 และในระหว่างปี 2515 - 2520 ส่วนต่างดังกล่าวนี้มีอัตรารายได้เฉลี่ยร้อยละ 1.76 เทียบกับของ ธกส. ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ มีอัตรารายได้ส่วนต่างเพียงร้อยละ 1.1 แสดงให้เห็นว่า ธกส. มีความสามารถทำกำไรในอัตราที่ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์นั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจาก ธกส. มีต้นทุนเงินทุนอาจจะต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์อยู่บ้างโดยเฉพาะต้นทุนเงินกู้ยืม แต่ทางด้านต้นทุนค่าเป็นงานจะสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ เพราะลูกค้า ธกส. เป็นลูกค้ารายย่อย และกระจายอยู่ทั่วไปในชนบท การผลิตไม่แน่นอนขึ้นกับดินฟ้าอากาศ การหิกลูกค้าและการใช้

เงินของลูกค้าก็ทำได้ยาก ฉะนั้นลูกค้าธนาคารพาณิชย์จึงมีความแน่นอนในการผลิตและสามารถวิเคราะห์ฐานะได้ถูกต้องเนื่องจากมีบุคคล งบประมาณรายจ่ายของกิจการอย่างดี แต่ด้านเกษตรกรไม่มีสิ่งเหล่านี้ ชกส. ต้องวิเคราะห์และพิจารณาเอาเอง ค่าใช้จ่ายของ ชกส. ด้านการดำเนินงานจึงค่อนข้างสูง ส่วนความสามารถหารรายได้ ชกส. ก็มีขอบเขตจำกัด คือปล่อยสินเชื่อได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ ทั้ง ๆ ที่ปล่อยสินเชื่อให้กับเกษตรกรมีความเสี่ยงสูง ขณะที่ธนาคารพาณิชย์สามารถเลือกลูกค้าที่มีความมั่นคงแน่นอนได้ และยังสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่า ชกส. ดังนั้นความสามารถทำกำไรของ ชกส. จึงต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์ และประการสำคัญก็คือ ชกส. มิได้มุ่งหวังกำไรสูงสุดเช่นธนาคารพาณิชย์

จากการที่อัตราค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าอัตรารายได้ เมื่อนำมาเขียนเป็นรูปกราฟเพื่อพิจารณาแนวโน้มในอนาคต พบว่าหาก ชกส. ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการดำเนินงาน ภายในปี 2530 อัตราค่าใช้จ่ายจะสูงกว่าอัตรารายได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ชกส. จะประสบกับการขาดทุน แต่เชื่อว่าเป็นที่สุด ชกส. จะปรับนโยบายการดำเนินงานเพื่อให้สามารถเป็นสถาบันการเงินที่เป็นแหล่งเงินทุนแก่เกษตรกรต่อไป

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย